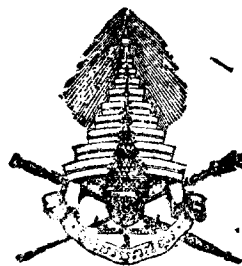

เล่ม ๑๓ แผ่น ที่ ๕๑ วันที่ ๒๑ มีนาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๕ ษา ๕๙๙

สารบัญ

พระราชกำหนด	ผู้สำเร็จ ราชการ	
แผ่นดิน		หน้า ๕๙๙
ประกาศ ใน การ เสด็จ พระราช ดำเนิน ประพาศ		
ประเทศ ยุโรป		หน้า ๖๐๕
ประกาศ เปลี่ยน ผู้บัญชา การ	กรม ยุทธนา	
ธิการ		หน้า ๖๐๗
ประกาศ เจ้า พระยา สุรศักดิ์ มณฑล	กรวย ถวาย	
บัง คณา ออก จาก ตำแหน่ง		หน้า ๖๐๗
พระราช พิธี งาน พระราช สัญจร		หน้า ๖๐๘
หมาย กระทรวง ขบวนการ		หน้า ๖๐๘
ส่ง สัญญา ยัตริ ไป พระ ราชทาน		หน้า ๖๑๐
พระ ราชทาน สัญญา ยัตริ		หน้า ๖๑๐

ข้า ราชการ เล่า ทูล ของ ขลิ พระบาท	หน้า	๖๑๑
ข้า ราชการ กรวย ถวาย บัง คม ลา	หน้า	๖๑๑
ไข ขอก	หน้า	๖๑๒

พระราช กำหนด

ผู้สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน

รัตนโกสินทร์ ศก ๑๑๕

ศก มี สก พระพุทธ สาสนกาล เปน สก ติกาล
ล่วงแล้ว ๒๔๓๙ พรรษา บัณฑิต ภาส จันทร

คติ นิยม รุกศักตราช ๑๒๕๘ มัดกระฎ สัจวัจน
 ผคุณนาศ ภาพัณษ จกตติคิตี สุริยคตวิชิ
 ลุรัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ มีนาคม มาศ เอกวิ
 สติมาสา หคณพิเศษ รวิวาร บัญระ มรัช
 กวล เอก นะคิง สติมะ สัจวัจนระ อัญชู บัญญา
 สุตตระ ทิสตา อิศระทะสะ สหสิสสิมทิวคเชตร
 ปริเลท กาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
 มหินทรเทพยมหามงกุฎ บรมชนรัตน
 ราชวรวงษ์ วรรคตพฤษบริพัตรวรชัตติย
 ราชนิภโวกม จาตรันท บรมมหาจักรพรรดิ
 ราชสังกาศ บรม ชรรนิภ มหาราชา อีราช
 บรม นารต บพิตร พระ รุกชอม เกล้าเจ้า อยู่
 หัว ผู้ทรงพระคุณ บรมม อัน เสริชู เสด็จ
 ออกณพระ ที่ หนึ่ง อมรินทร วินิจฉัย มีไตสวริย
 พิมาณ โดยสถาน อุตตรา ภิมุช ภายใต้ พระ
 มหานพพล เสวตล ฉัตร เหนือ รัตน บรมยงก
 พร้อมด้วย พระ บรมวงษานวงษ์ แล เสนาบดี
 รัฐ มนตรี องค มนตรี ข้า หลลของ ชาติ พระ
 ยาท ภาวะวิชา ตีราช บริพาร ฝ่าย ทหารพล
 เรือ นเ้า หลลของ ชาติ พระบาท บงกช โดย
 กำหนดตำแหน่ง เป็น อัน คิช กัน

มี พระ บรม ราชโอง การ คำหรัส เหนือ
 เกล้า ใ ให้ประกาศให้ ทราบ ทวักัน ว่า
 ด้วย ทรง พระราชดำริช ถึง การที่ จะ
 เสด็จ พระราช ดำเนิน ไป ประ พาศ ใน ทวีปยุโรป
 อัน เป็น สมัย ที่ จะ ไม่ ไ้ ประทับอยู่ใน พระราช
 อาณาจักร ข้า นาน อยู่ ก็ ปรากฏว่า เป็นการ
 จำ เป็น จะ ต้อง จัก การ ให้ มี ผู้ สำเรจ ราช
 การ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ใไว้ ทั้ง ให้ มี อำนาจ
 คราว หนึ่ง เพื่อ ที่ จะ ไ้ บัญญัติ ช้อ ยักษ

บัญชาสำหรับ การ ทั้ง ปวง ทว้ ไป แล เพื่อจะ
 ไ้ กระทำ การ ทั้ง หลาย อัน เป็น พระราชกิจ
 ของ พระเจ้าแผ่นดิน จะ พึง ไ้ ทรง กระทำ
 สำหรับ การ ปกครอง รัชญา พระราช อาณาจักร
 ให้ อยู่เย็น เป็น ผาสุก สบาย ใ้นั้น จึง ไ้ ทรง
 พระ กรุณาไปรค เกล้า ใ ให้ ทว่า พระราช
 บัญญัติ ใไว้ ทั้ง ต่อ ในี้

มาตรา ๑ พระราช บัญญัติ นี้ ให้ เรียก
 ว่า พระราช กำหนด ผู้ สำเรจ ราชการ แผ่นดิน
 รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มาตรา ๒ ในระหว่าง เวลา ที่ ไม่ ไ้ เสด็จ
 ประทับ อยู่ใน กรุง สยามนี้ ให้ สมเด็จ พระนาง
 เจ้า เสาวภา ฝั่ง ศรี พระ บรมราชินี นารต อัน
 เป็น พระราชชนนี แห่ง สมเด็จ พระ บรมโอรสา
 อีราช มกุฎราชกุมาร นั้น เป็น ผู้ สำเรจ
 ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ กัย ทั้ง ให้ มี
 ที่ ประชุม อัน หนึ่ง เปศ ที่ ปฤกษา กว้ย

มาตรา ๓ ที่ ประชุม อัน เปน ที่ ปฤกษา ของ
 ผู้ สำเรจ ราชการ แผ่นดิน นั้น ให้ มี จำนวน
 ผู้ เปน ที่ ปฤกษา ทั้ง มี นาม ต่อ ในี้ คือ
 สมเด็จ พระเจ้า น้อย ยาเชอ เจ้าฟ้า
 จาตรนตรี รัศมี กรม พระ จักร พระคิ พงษ์ ๑
 สมเด็จ พระเจ้า น้อย ยาเชอ เจ้าฟ้า ภาณุรัง
 ษี สว่างวงษ์ กรม พระ ภาณุพันธุ วงษวร เกศ ๑
 พระเจ้า น้อย ยาเชอ กรม หลวง เทเว วงษ์
 วโรประ การ ๑ พระเจ้า น้อย ยาเชอ กรม
 หมื่น คีวรง ราชานุภาพ ๑ แล เจ้า พระยา
 อภัย ราชสา สยามานุกต กิจ ๑ รวม ๕ ด้วย กัน

มาตรา ๔ ถ้า แม่ ว่า จะ มี เหตุ อัน ไ้ อัน หนึ่ง
 ซึ่ง สมเด็จ พระนาง เจ้า พระ บรม ราชินี นารต ซึ่ง
 สำเรจ ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ จะ ทรง

ประกอบ พระราช กิจไป ไม่ได้แล้ว ก็ให้ รัช
 กราย บังคม ทูล พระ กรณา เหตุ การ อัน นั้น ไป
 ให้ ทราบ ได้ ฝ่า ลอด ของ รุดี พระบาท โดย ทาง
 ที่ จะ มี บอด ไป ได้ อย่าง เร็ว ที่ สก แล้ว ให้ ผู้
 มี ยศ ยิ่ง ใหญ่ ใน ผู้ เป็น ที่ ปฤ กษา ของ ผู้
 สำ เร็จ ราชการ แล่น กิน นั้น กระ ทำ การ
 อัน เป็น หน้า ที่ ของ ผู้ สำ เร็จ ราชการ แล่น กิน
 ไป จนกว่า จะ ได้ มี พระ บรม ราช โอง การ
 ไป รศ เกลา ใ ให้ เป็น อย่าง อื่น ไป

มาตรา ๕ ถ้า มี เหตุ ชั่ว ทร ภัย พยา ภัย
 ฤ ฤ ฤ อื่น ๆ อัน ไค ที่ กระ ทำ ให้ ผู้ เป็น ที่
 ปฤ กษา ของ ผู้ สำ เร็จ ราชการ แล่น กิน อัน
 กล่าว มา แล้ว นั้น มา กระ ทำ การ ตาม หน้า ที่
 ไม่ได้ แล้ว เมื่อ เหตุ นั้น ไม่ เป็น การ อัน ทร
 ที่ จะ รัช ร้อน ไป ก็ ให้ ส้ม เต็จ พระ นาง เจ้า
 พระ บรม ราช นิ นารด ซึ่ง สำ เร็จ ราชการ แล่น กิน
 ต่าง พระ องค์ ทรง นำ ความ กราย บังคม ทูล
 พระ กรณา ไป ตาม เหตุ ที่ เกิด ขึ้น นั้น ให้ ทราบ
 ได้ ฝ่า ลอด ของ รุดี พระบาท แล คอย รัช พระ
 ราช ทาน พระ บรม รา โช วาท ลือ ไป แต่ ใน
 ระหว่าง สมัย นี้ ก็ ให้ ผู้ เป็น ที่ ปฤ กษา ซึ่ง ยัง
 เหลือ อยู่ อีก นั้น ประ ชุม กัน กระ ทำ การ ของ
 ที่ ประ ชุม ต่อ ไป ถ้า เหตุ นั้น เป็น การ อัน ทร
 ที่ จะ รัช ร้อน แล้ว ก็ ให้ ส้ม เต็จ พระ นาง เจ้า
 พระ บรม ราช นิ นารด ซึ่ง สำ เร็จ ราชการ แล่น กิน
 ต่าง พระ องค์ ทรง แต่ง ตั้ง ผู้ ซึ่ง สมควร
 ให้ เป็น ที่ ปฤ กษา ใน ตำแหน่ง ที่ ว่าง นั้น ไว้
 ได้ คราว หนึ่ง แล ให้ กราย บังคม ทูล พระ
 กรณา ไป เพื่อ ที่ จะ ได้ รัช พระ ราช ทาน พระ
 บรม ราช วิ นิจ ย์ ใน ตำแหน่ง นั้น เป็น อัน
 เก็ ฆา ลือ ไป

มาตรา ๖ ให้ ส้ม เต็จ พระ นาง เจ้า พระ บรม
 ราช นิ นารด ซึ่ง สำ เร็จ ราชการ แล่น กิน ต่าง
 พระ องค์ ทรง ประกอบ การ ทั้ง ปวง อัน เป็น พระ
 ราช กิจ แล พระ ราช อำน าจ ของ พระ เจ้า
 แล่น กิน นั้น พร้อม ทั วย ที่ ประ ชุม จนกว่า
 จะ ได้ ส้ม เต็จ พระ ราช คำ เนิน ถล ัย คั้น มา ยิง
 พระ มหานคร ฤ ฤ จน ถึง เวลา ณะ ไค ๆ ที่
 จะ ได้ พระ ราช ทาน พระ บรม ราช วิ นิจ ย์
 เป็น กำหนด อย่าง อื่น จาก ที่ ว่า ไว้ นี้ แต่ การ
 ที่ ทรง กระ ทำ นั้น ต้อง ให้ อยู่ ใน ข้อ ที่ กำหนด
 ไว้ ทั าย มาตรา นี้ ทั วย

เพราะ ฉนั้น บรม ราช พระ ราช บัญ ญ ติ พระ
 ราช กำหนด กฎหมาย ข้อ บัง คับ ทั้ง หลาย ก็ ก็
 การ ถอด ถอน ฤ การ แต่ง ตั้ง ยศ ตำแหน่ง
 ใน ราชการ ก็ ก็ คำ สั่ง ที่ จะ ให้ จัก การ ไป
 ตาม คำ ตัด สิ้น ฤ ให้ ัง คำ ตัด สิ้น ของ ศาล ก็ ก็
 ของ กระทรวง ต่าง ๆ ก็ ก็ การ ยก โทษ ผู้ กระ ทำ
 ผิด ก็ ก็ แล เมื่อ ว่า ทั วย ไป สรรพ การ อัน ไค ๆ
 ที่ เป็น ราชการ แล่น กิน ที่ ส้ม เต็จ พระ นาง
 เจ้า พระ บรม ราช นิ นารด ซึ่ง สำ เร็จ ราชการ
 แล่น กิน ต่าง พระ องค์ ได้ ทรง ลาย พระ ราช
 หัก ดลด ฆา แล ประ ทั ษ พระ ราช ลัญ จกร ไว้
 ก็ ให้ ใช้ ได้ เสมอ เหมือน กับ ที่ ได้ มี พระ ราช
 หัก ดลด ฆา แล ประ ทั ษ พระ ราช ลัญ จกร แล้ว
 เหมือน กัน แต่ การ อัน นั้น ให้ เป็น ไป ตาม ข้อ
 ที่ กำหนด ต่อ ไป นี้ คือ

ข้อ ๑ การ ที่ กระ ทำ นั้น ต้อง ไม่ เป็น
 ที่ ชัก ขวาง ฤ ผิด ต่อ การ รักษา พระ บรม
 เทชานภาพ แล พระ ราช ชรร ม ประ เพล ณ์
 ให้ ค้าง คง อยู่ ก็ ก็ การ รักษา แล่น กิน ให้
 ค้าง คง เป็น อิศรภาพ แล มัน คง เป็น อัน

หนึ่ง อันเกี่ยว อยู่ ก็ ก็ ทั้ง การ ที่ กระทำ ให้ เต็ม ตาม ข้อความ ที่ ทรง สยาม ได้ มี สัญญาไว้ แล้ว นั้น ด้วย

ข้อ ๒ การ ที่ กระทำ นั้น อย่า ให้ เป็น ที่ สำเร็จ ไป ก่อน ปลูกษา ทาฤฯ ที่ ประชุม ของ ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน แต่ ไม่มี ข้อ ผู้ เป็น ที่ ปลูกษา เป็น ผู้รับ สิ่ง แทน ที่ ประชุม ๑ กับ ข้อ เสนาบดี เป็น ผู้รับ สิ่ง ๑ รวม ๒

มาตรา ๗ ให้ พระเจ้าลูกยาเธอ พระ องค์เจ้าประวิตร วิฑูโนคม เป็น ราชเลขา นุการ ใน สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่ง สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน แต่ เป็น เลขา นุการ ใน ที่ ประชุม ผู้ เป็น ที่ ปลูกษา ของ ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ด้วย

เมื่อ มี เหตุ แก่ ราชเลขา นุการ โดย มรณ ภัย พยาธิ ภัย ฤฯ ภัย อื่น ๆ ซึ่ง ไม่ ให้ กระทำการ ตาม หน้า ที่ ได้ แล้ว ให้ สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่ง สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง ตั้ง แต่ง ผู้ อื่น เป็น ราชเลขา นุการ ของ พระองค์ และ ของ ที่ ประชุม ที่ ปลูกษา นั้น ด้วย

มาตรา ๘ ให้ ที่ ปลูกษา ของ ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ประชุม กัน อย่าง น้อย ที่ สก อาทิ คย ละ ครั้ง หนึ่ง เวลา แต่ ที่ อื่น ได้ กำหนด ไว้ ก็ อีก ทั้ง ให้ ชุมนุม กัน เอง ๆ ตาม การ ที่ ปราบกฎ ว่า จำเป็น เพื่อ จะ ได้ ให้ ราชการ แผ่นดิน สำเร็จ ไป โดย ฉับ พลัน ด้วย ก่อน เวลา เสด็จ พระราชดำเนิน จาก พระ มหา นคร นั้น ให้ มี การ ประชุม สโมสร สันนิษาท

เพื่อ สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่ง สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง กระทำ สำเร็จ ฐาน กับ ทั้ง ผู้ เป็น ที่ ปลูกษา ทั้ง กระทำ สัตย์ สาบาล ใน การ ที่ รับ คำ แห่ง นั้น ๆ ด้วย แต่ ใน การ ชุมนุม ครั้ง แรก ของ ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน นั้น ให้ ที่ ประชุม ปลูกษา กัน ด้วย เรื่อง อัน ไท เวลา ไท แต่ ที่ แห่ง ไท อัน จะ ควร เป็น กำหนด สำหรับ การ ชุมนุม อาทิ คย ละ ครั้ง เป็น ขรรณิยม นั้น แต่ ต้อง ให้ เป็น กำหนด อัน สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่ง สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ พระ ราชทาน พระ ราชานุญาต แล้ว ให้ ชุมนุม กัน ตาม กำหนด นั้น ต่อ ไป จนกว่า จะ ได้ รับ พระ ราชานุญาต ให้ เปลี่ยน จึง เปลี่ยน ได้

การ นัด ประชุม พิเศษ สำหรับ ชุมนุม นอก อัครา นั้น ราชเลขา นุการ ต้อง มี หมาย นัด ไป ยัง ผู้ เป็น ที่ ปลูกษา ราย ทั่ว โดย ที่ มี พระราชเสาวนีย์ ฤฯ โดย ที่ มี คำ ขอ ของ ผู้ เป็น ที่ ปลูกษา ทั้ง แต่ สอง ขึ้น ไป เพื่อ จะ ได้ มี การ ชุมนุม นั้น

การ ชุมนุม ใน อัครา อาทิ คย ละ ครั้ง นั้น อย่า ให้ ครั้ง มี หมาย นัด ไป เลย

มาตรา ๙ ให้ สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่ง สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง เป็น ประธาน ใน ที่ ชุมนุม ผู้ เป็น ที่ ปลูกษา นั้น เอง ๆ ตาม ที่ จะ ทรง เห็นสมควร แต่ เป็น การ สกวก แก่ พระ องค์ แต่ เมื่อ สมเด็จพระนางเจ้า ไม่ได้ ประทับ อยู่ใน ที่ ชุมนุม แล้ว จะ โปรดเกล้าฯ มี ราช พระราช หัตถ์ ฤฯ ให้ ที่ ปลูกษา ผู้ ไค

เป็นประธาน ก็ได้ ๆ ถ้าไม่ก็ได้ มีพระราช
 เสาอาณัติให้ ผู้ใด เป็นประธาน แล้ว ก็ได้ ที่
 ปฤกษามุข มียศ อยู่ข้างหน้า ก่อนนั้น เป็น ประธาน
 มาตรา ๑๐ ขบวนการ เรื่อง การ ทั้งปวง ที่
 ได้กล่าวไว้ เพื่อปฤกษาหา ๆ ได้ ทอดกัน ใน
 ที่ชุมนุมนี้ ให้ เป็น อนัน วิจิตรนิย ทดลง กัน โดย
 ความเห็น ที่ เห็น มากกว่กว่ากัน ถ้า เรื่อง
 ใด ที่ มีความเห็น เช่น อนัน ถ้า กิ่งกัน อยู่ สอ
 ง่าย แล้ว ให้ สมเด็จพระนางเจ้า ๆ ผู้
 ที่ เป็น ประธาน ใน การ ชุมนุม นั้น ที่ สิบ
 อย่างใด ก็ได้ เป็น อนัน ทดลง อย่าง นั้น
 มาตรา ๑๑ ที่ ประชุม ที่ ปฤกษา ของ ผู้
 สำเร็จราชการแผ่นดิน จะ ทำ ข้อ บัญญัติ
 บัญญัติไว้สำหรับ การ ชุมนุม นั้น เมื่อใด ๆ
 ก็ได้ แต่ ข้อ บัญญัติ บัญญัติ เช่นว่า นี้ ต้อง
 ไม่ ให้ เป็น ที่ ขัด ขืน ต่อ พระราช บัญญัติ นี้ ๆ
 พระราช บัญญัติ พระบรมราชโองการอื่น ๆ ที่
 ไว้ มี พระราช ทศ โฉม และ ประ ทับ พระราช
 บัญญัติ ไว้ แล้ว
 มาตรา ๑๒ ผู้เป็น ที่ ปฤกษานี้ จะ ขอ
 หา ๆ ได้ ทอดกัน ใน ที่ ชุมนุม ด้วย
 ราชการ เรื่องใด ๆ ก็ได้ แต่ ถ้า เป็น เรื่อง
 ที่มี ประ สงค์ ๆ ที่มี ผล เป็น การ อื่น ๆ จะต้อง
 ใช้ ข่าย พระราช ทศ พันธ์ แต่ ส่วนใด ๆ แล้ว
 ต้อง เป็น การ ที่มี พระราช เสาอาณัติ ให้ ปฤกษา
 ๆ ไป รวดเร็ว ๆ ให้ ผู้ใด นำ ข้อ ความ มา
 กล่าว ปฤกษา ผู้ นั้น จึง จะ ขอ ปฤกษา หา ๆ
 ใน เรื่อง นี้ ได้
 มาตรา ๑๓ ให้ มี จกทนาย เหตุ การ ประชุม
 ที่ ปฤกษา ของ ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน

ที่ ได้ กระทำ การ ทั้ง ปวง นั้น ให้ เสมอ แล
 เมื่อ ชุมนุม กัน คราวใด ให้ อ่าน จกทนาย เหตุ
 ที่ ชุมนุม ครั้ง ก่อน คราว นั้น แล้ว ให้
 ยื่น ข้อ ความ เติมไว้ ๆ แก้ไข ความ เสีย
 ใหม่ ตาม ที่ เห็น สมควร แล้ว จึง ให้ กระทำ
 การอื่น ๆ ต่อ ไป สำเนา จกทนาย เหตุ ของ การ
 ชุมนุม ที่ ล่วง ไป อนัน ได้ ครอบ อยู่ ตาม เติม
 ๆ ให้ แก้ไข ใน ที่ ประชุม อื่น ต่อ เนื่อง กัน
 มาแล้ว ให้ ราชเลขาณการ ส่ง ตาม
 ออกไป ทูลเกล้า ทูล กระหม่อม ถวาย ทุก ๆ
 รัชช โภก ทงที่ จะ ส่ง ไป ปราศ จาก อนัน ทว
 ได้ อย่าง ก็ ที่ สุก ไม่ จำ เพราะ ว่า เป็น เวลา
 จะ เสด็จ พระราช ดำเนิน ประพาศ อยู่ ณ แห่ง ใด ๆ
 ก็ได้ ส่ง ไป เสมอ
 มาตรา ๑๔ สมเด็จพระนางเจ้า พระบรม
 ราชนินารถ ซึ่ง สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ทาง พระ
 องค์ ทม ทศ ตำแหน่ง สงฆ ศักดิ์ แล เสด็จ
 ยศ ข้าหลวงใหญ่ ผู้ว่าราชการ ใน หัวเมือง
 ทั้งปวง ผู้พิพากษา ศาลาการ แล ข้าราช
 การ ตำแหน่ง อื่น ๆ ทั้ง หลาย เหล่านี้ เพื่อ
 ที่ จะ ให้ มี ทิว อยู่ เต็ม ตำแหน่ง ใน ราชการ
 ตาม ข้อ ความ ที่ กล่าวไว้ ใน มาตรา ๖ แล้ว
 มาตรา ๑๕ สมเด็จพระนางเจ้า พระบรม
 ราชนินารถ ซึ่ง สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ทาง
 พระ องค์ เมื่อ ทรง เหน้ เหตุ พอ สมควร แก่
 การ ปราศ ฐาน แล้ว แต่ คง ข้อ ความ ที่
 กล่าวไว้ ใน มาตรา ๖ นั้น ด้วย แล้ว จะ ไป รวด
 เร็ว ๆ ให้ ผู้ใด ๆ ออก เสีย จาก ตำแหน่ง
 ราชการ ที่ ผู้ นั้น ๆ ได้ กระทำ การ อยู่ใน ตำแหน่ง ใด ๆ
 ภายใน พระราช โองการ จก ทศ นี้ ได้
 ได้ ซึ่ง ต้อง ออก จาก ตำแหน่ง นั้น ๆ

ก็ให้คงออกอยู่นกว่าจะได้ มี พระบรม ราชกระ
 แรกต่อไป แล ในระหว่าง เวลา ที่ ยัง ไม่ได้ มี
 พระ บรม ราช กระ แสนั้น ผู้หนึ่ง ผู้ใด ที่ ได้ รับ
 ตำแหน่ง อัน สมเด็จ พระ นางเจ้า พระ บรมราช
 นิ นารด ซึ่ง สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระ
 องค์ ทรง ตั้ง แต่ง ไว้ แล้ง ก็ เสมอ เหมือน กับ
 ผู้ ซึ่ง ทรง พระ กรุณา ไปรทเกล้าฯ ทั้ง แต่ง
 ไว้ เหมือน กัน

มาตรา ๑๖ ใน สมัย ที่ ไม่ได้ เสด็จ ประทับ
 อยู่ ภายใน พระ ราช อาณาจักร นี้ ยก เสีย แต่
 การ ที่ ได้ จัก เปลี่ยนแปลง ไว้ ใน พระ ราชบัญญัติ
 นี้ แล้ง อย่า ให้ เปลี่ยนแปลง ทาง ประ
 วัติ ราชการ อัน ย่อม มี อยู่ใน ระหว่าง พระเจ้า
 แผ่นดิน กับ กระทรวง ทบวง ภาร ต่าง ๆ
 ฝ่าย พนง ชำระ กฎหมาย ฝ่าย พนง ธุระ
 การ ทั้ง ฝ่าย ตุลาการ ทั่วย ถ้า จะมี หนังสือ
 อย่างใด ๆ ที่เป็น ความเห็น ความคิด ก็ กิ
 ร่าง ข้อ บัง คัญ ต่าง ๆ ก็ กิ รายงาน ราชการ
 ต่าง ๆ ก็ กิ เรือง รว ฎีกา แล หนังสือ อื่น ๆ
 ก็ กิ ที่ จะ ได้ กราบบัง คม ทศ พระ กรุณา
 ใน สมัย เหมือน หนึ่งใน ว่า ได้ เสด็จ ประทับ อยู่ ใน
 พระ มหา นคร แล้ว ก็ ให้ นำ หนังสือ อย่าง
 เช่น กล่าว มา เหล่า นี้ ขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวาย
 สมเด็จ พระ นางเจ้า พระบรม ราช นิ นารด ซึ่ง สำ
 เร็จ ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระ องค์ ใน สมัย
 ที่ เสด็จ พระ ราช ดำเนิน ประพาส อยู่ นอก พระ
 ราช อาณาจักร นี้ เด็ด

ข้อ ความ ใด ๆ ซึ่ง จัก การ ให้ เป็น ที่ คล
 ลง เวียบร้อย กัน ไม่ได้ ใน ระหว่าง เสนาบดี
 ฤๅ กระทรวง ต่าง ๆ ก็ กิ ศาล ต่าง ๆ ก็ กิ
 กรมต่าง ๆ กรมใจ ก็ กิ ให้ นำ ข้อ ความ นั้น ๆ

ขึ้น กราบบัง คม ทศ สมเด็จ พระ นางเจ้า พระบรม
 ราช นิ นารด ซึ่ง สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ต่าง
 พระ องค์ ทรง พระ ราช วินิจฉัย โดย มี พระ ราช
 เสด็จ ใน ที่ ประชุม เสนาบดี ฤๅ ใน ที่ ประชุม
 ที่ ปกษา ของ ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน
 ฤๅ ใน ที่ ประชุม ทั้ง สอง นี้ พร้อม กัน ตาม
 แต่ จะ สมควร แก่ การ อัน นั้น

มาตรา ๑๗ ให้ เปลี่ยนแก้ ข้อ ความ ใน
 มาตรา ๗ แห่ง พระ ราช บัญญัติ รัฐ มนตรี
 รัตนโกสินทร์ ค.ศ. ๑๑๓ นั้น ดังนี้ ว่า ห้าม ไม่
 ให้ คำ ปกษา ที่ ทกลง ใน รัฐ มนตรี สภา แล้ง
 แล ยัง ไม่ได้ รับ พระ ราช ทาน พระ บรม ราช
 อนุญาต นั้น เช่น อัน ใช้ ได้ ใน เวลา ที่ ไม่ได้
 เสด็จ ประทับ อยู่ใน พระ ราช อาณาจักร เว้น แต่
 ที่ สมเด็จ พระ นางเจ้า พระ บรม ราช นิ นารด ซึ่ง
 สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระ องค์ จะ ได้
 ทรง พระ ราช ทัด เลขา แล ประทับ พระ ราช
 ลัญจกร เป็น สำ คัญ ไว้ กับ ทั้ง มี นาม ผู้ เป็น ที่
 ปกษา ๑ เสนาบดี ๑ รวม ๒ เป็น ผู้ รับ พระ ราช
 เสด็จ ทั่วย ทั้ง ถัด ลง ไว้ ใน มาตรา ๖ นี้
 แล้ง จึง ให้ ใช้ ได้

มาตรา ๑๘ ที่ ประชุม เสนาบดี นั้น เมื่อ
 ชุมรมัน เป็น การ พิเศษ ฤๅ เป็น การ ตาม
 ขอรรมเนียม ก็ กิ สมเด็จ พระ นางเจ้า พระบรม ราช
 นิ นารด ซึ่ง สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระ องค์
 ต้อง ทรง ประทับ เป็น ประธาน ใน การ ที่ จะ
 ปกษา วินิจฉัย เรื่อง การ อัน เป็น ประโยชน์
 สำ คัญ ของ แผ่นดิน แต่ เมื่อ สมเด็จ พระ
 นางเจ้า ไม่ได้ ประทับ อยู่ใน ที่ ชุมรมัน แล้ง
 ให้ เสนาบดี ผู้หนึ่ง ซึ่ง ได้ เลือก กัน ขึ้น ใน ที่ ชุมรมัน

คราวนั้น เป็น ประธาน ใน การ ที่ จะ
ประชุม วินิจฉัย การ ที่ ไม่ สำคัญ

ราชเลขาธิการ ฤๅผู้แทนราชเลขาธิการนั้น
ให้กระทำการ สำหรับที่ประชุมเสนาบดีด้วย
แลข้อความใน พระราชบัญญัตินี้ ที่ว่าด้วย
การนัดหมาย แล การ จดหมายเหตุ
ของที่ประชุมผู้เป็น ที่ปรึกษา ของผู้สำเร็จ
ราชการแผ่นดินนั้น ให้ใช้ได้ในที่ประชุม
เสนาบดีเหมือนกัน

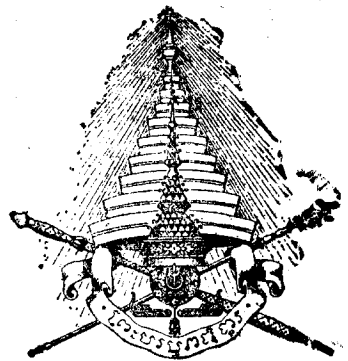
มาตรา ๑๙ ให้สมเด็จพระนางเจ้าพระบรม
ราชินีนาถ ซึ่งสำเร็จราชการแผ่นดินต่าง
พระองค์ ทรงรับเรื่องราวฎีกาจากราษฎร
โดยเนื่อง ๆ ดังเช่นที่ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้รับอยู่เสมอ เมื่อสมเด็จพระนาง
เจ้า จะเสด็จออกทรงรับเองไม่ได้
จะโปรดเกล้าฯ ให้ราชเลขาธิการ ฤๅ
เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม รับมาทูลเกล้าฯ
ถวายก็ได้ แล้วจะให้ มีพระราชเสาวนีย์ ให้
ชำระฤๅไต่สวนข้อความในฎีกานั้น ฤๅศาล
ใด ๆ ฤๅคณะกรรมการใด ๆ ที่ จะทรง
ตั้งขึ้น ตามข้อความที่กล่าวไว้ ในมาตรา ๖
แล้วก็ได้ ตามควร

มาตรา ๒๐ ให้เจ้ากระทรวง ทบวง การ
มีหมายประกาศ แก่ข้าทูลละอองธุลีพระบาท
ผู้ใหญ่ผู้น้อย ฝ่าย ทหาร พลเรือน ในกรุง
แลหัวเมือง ขึ้นแก่ข้าพเจ้า เหนือ ให้ข่าว รับ
แก่อาณาประชาราษฎร์ ผู้ที่ใด พึงพานัก
พระบาทสมภาร ให้ทราบทั่วกัน ตลอด
พระราชอาณาจักร ให้ประพฤติ แลกระทำ
ตาม พระราชกำหนดนี้ ให้เชื่อฟังกระทำตาม
แลช่วยอุดหนุน การ ทั้งปวง ที่ สมเด็จพระ

นางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ซึ่งสำเร็จราชการ
แผ่นดินต่างพระองค์ มีพระราชเสาวนีย์
ให้ผู้หนึ่งผู้ใดไปกระทำการนั้น ทั้งที่
เวลาที่ใด เสด็จพระราชดำเนิน ออกนอกพระ
นคร คราวเท่าใด เวลาเสด็จพระราช
ดำเนิน กลับคืนยังพระนคร ฤๅจนเวลาที่
จะโปรด พระราชวินิจฉัย ให้กำหนดสืบไป
ภายหน้านั้นทุกประการเทวณู

(พระบรมนามาภิไธย)

จุฬาลงกรณ์ ๒, ๖,

ประกาศ

ในการ จะเสด็จพระราชดำเนิน
ประพาศ ณ ประเทศยุโรป

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศแก่พระบรมวงษานุวงษ เสนาบดี
รัฐมนตรี แล ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ให้
ทราบว่า

จะเสด็จพระราชดำเนิน ประพาศ ณ
ประเทศยุโรปครั้งนี้ ทรงพระราชวิตกด้วย
ราชการทั้งปวง ถัดว่าอย่างไรบ้าง รวย
แล ขางกระทรวง จะเป็น ที่ขัดข้อง แลเสด็จ
ทรมานไป ฤๅการ ขางอย่าง ซึ่งจะได้คิด
จักขึ้น ในกระทรวงนั้น ๆ ให้เป็นการเจริญ
ยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่จะคิดเห็นว่าเป็น